

"ויעתר לפני ה' - הרבה והפציר בתפילה" (כ"ה כ"א רש"י)

הכוונה בתפילה היא מהדברים הקשים ביותר - רק צריך להתאמץ ולהשתדל לכוון עד כמה שאפשר ולהצטער על זה, והבא להטרה מסייעים אותו מן השמים.

בשיחה עם חולה שהרופאים כבר התיאשו ממנו, אמר לו הגאון רבי משה סולובייצ'יק שכתוב בתהלים "עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ", ולכאורה היה מספיק אם היה נכתב "עזרי מעם ה'" ולא יזיה צורך הוסיף דוד המלך 'עושה שמים וארץ'?

אלא הפשט הוא ששמים וארץ ה' ברא יש מאין, ולמדים מכאן שאף אם על פי הטבע אין אפשרות להצלתו, בכל זאת אפשר לפעול בתפילה, שישלח ה' עזרו, בבחינת יש מאין. ("והאיש משה")

כשיש תפילה לא צריך דיים! 'רוממות קל בגרונום וחרב פיפיות בידם' קול התפילה הופך לחרב, להכרית את המזיקים! ("לב אליהו")

היה זה כחודש לפני פטירתו, ויומיים לפני אשפוזו בבית החולים, ר' יעקב שלא יכל כבר ללכת לבדו, ביקש מאחד מבניו לקחתו לחדרו. חיפש בארון עד שמצא מחברת, עלעל בה ואז ביקש מהבן לצאת לחמש דקות. **לאחר פטירתו**, מצאו בני המשפחה במחברת את המכתב הנ"ל ובו סימני מחיקה עבים על שמו של מקבל המכתב. בדרך כלל בכתביו מחיקותיו היו נעשות עם סרגל, מדוייקות, כאן כבר זה לא היה בכוחו. ("נר לשולחן שבת")

הקול קול יעקב והידים ידי עשו!

מעשה שהיה בעיר הרמילוב והתפרסם בכל רחבי גליציה. תלמיד חכם מתושבי העיר מתה עליו אשתו, והשאירה לו תכשיטים יקרי ערך. האלמן שמר עליהם מכל משמר, והתכוון להתפרנס בזקנותו ממכירתם.

בשכנותו גר איש גס רוח ואלים שהטיל חיתתו על סביבתו. הלה הערים בתחבולה כלשהי על אותו תלמיד חכם וגנב את התכשיטים, כדי לתיתם מתנה לגיסתו שעמדה להתחתן.

"הקול קול יעקב!"

שבוע שעבר נפטר ת"ח יקר, איש תם וישר, הרה"ג יעקב יהודה פלק. עת באתי לנחם את בניו, ת"ח מופלגים שמעונו על הקפדתו בתפילה ויראת השמים שבו: ברכה ראשונה בשמו"ע ארכה כרבע שעה, סיפרו זאת חבריו לישיבה וכך היה כל ימיו. איש אמת היה והראוני מכתב מורגש אשר כתב:

לכבוד הבחור הח' ..... נ"י!

בין כסה לעשור, וזה הזמן שכל אחד עושה חשבון עם נפשו, וזכרתי ימים מקדם, עת היינו שכנים ובמשך שנה תמימה ישבתי מאחוריך בזמן התפילה. כבר אמרו חז"ל 'דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם זו תפילה' (בבב"ב 61), ובכל זאת הייתי תמה ומתפלל כל יום, הרי גם לזלזול יש שיעור, וכיצד יתכן שבחור מבית חרדי הלומד תורה, ימיר את סדר התפילה בסדר שינה ולא יתפלל כלל?!

כל יום שמעתי מהסידור שלך הכחול בכי חרישי, מה נשתני מכל הסידורים, שכולם משמשים לבחורים לתפילה, ואני נפתח ומשמש ככר בלבד, וכל יום אחרי התפילה אני מחכה ומצפה "מתי יניח עלי שוב צדיק ראשו".

והנה פעם אחת בסוף הזמן, לעת ערב, הגיע אביך לישיבה ונשאר למעריב, אלא שהתיישב בדיוק מאחוריך, וראה זה פלא, הפעם לא בא לך לישון, ולא היית צריך לצאת, והתפללת כל התפילה מתחילה ועד סוף. **ורציתי לומר לך** ..... היקר, אמנם אביך מגיע אולי פעם אחת בזמן, ואז יתכן שיעמוד בתפילה בדיוק מאחוריך, אבל אביך שבשמים עומד מאחוריך תמיד ורואה ומתבונן כיצד אתה מתפלל. זכור נא זאת וחזור בתשובה על לשעבר וקבל עליך לעתיד, להתפלל כל יום כל התפילות, וה' ישמע תפילותיך וימלא כל משאלותיך לטובה ותחתם לשנה טובה ומתוקה.

הלך התלמיד חכם ובדמעות סיפר על הגניבה לרב העיר, הגאון רבי יעקב ווידנפלד, בעל ה"כוכב מיעקב". שלח הרב והזמין את הגנב לדין תורה. אך הוא הכחיש מכל וכל את שייכותו לגניבה.

הוכחות ממשיות לא היו לו לרבי יעקב, אך צערו של אותו תלמיד חכם נגע מאד ללבו, התרגש רבי יעקב והכריז: 'הריני גוזר בכח התורה על כל מי שבידו התכשיטים שיחזירם תיכף ומיד. ואם לא יחזירם כשהוא חי יחזירם אחרי מותו!'

והנה כעבור פחות משבוע נדהמו תושבי העיר מארוע מחריד. הגיסה שגנבו בשבילה את התכשיטים מתה באורח פתאומי.

הדבר זעזע את הגיס גס הרוח... אפילו הוא שכל השנה התנהג באלימות ושחצנות נתמלא עכשיו פחד מוות... ומיהר להחזיר את התכשיטים לבעליהם.

(הקדמה לשר"ת "כוכב מיעקב")

השבוע יחול יום הזכרון לגאון רבי יעקב בצלאל זולמי, לי מרחשון, רבה של ירושלים בשנים תשל"ב-תשמ"ג

באותו היום מת אברהם ובישל יעקב עדשים להברות את האבל. (פס"ה רש"י)

מה עדיף זי"א או 'תולדות'? ביקור חולים או ניחום אבלים?

'יראה לי שניחום אבלים קודם לביקור חולים, שניחום אבלים גמילות חסד עם החיים ועם המתים.' (רמב"ם הל' אבל י"ד ז')

ותמוה: הרי הרמב"ם בעצמו הביא שימנהגם של אנשי ירושלים, יוצא אדם מביתו שחרית ולולבו בידו ... ויוצא לבקר חולים ולנחם אבלים' (לולב ז' כ"ד). הרי שביקור חולים קודם לניחום אבלים? **וכן קשה**, מהיכן ידע הרמב"ם שניחום אבלים הוא גם כבוד המתים?

(ועיין "אור שמח" שם)

תירץ הגאון רבי בצלאל ז'ולטי: מקורו של הרמב"ם הוא מהגמרא בשבת 'מת שאין לו מנחמים, הולכים עשרה בני אדם ויושבים במקומו' (קכב), מוכח שניחום אבלים הוא גם כבוד המת. **לפי זה יוצא חידוש עצום למעשה:** לא תמיד ניחום אבלים יהיה קודם לביקור חולים, במקרה שיהיה מת שאין לו אבלים מצות ביקור חולים קודמת, כי כבוד החיים קודם לכבוד המתים.

הרמב"ם מביא הלכה לכאורה מחודשת: 'מת שאין לו אבלים להתנחם, באים עשרה בני אדם כשרים ויושבים במקומו כל שבעת ימי האבלות, ושאר העם מנחמים להם'. (הל' אבל פ"ג ד') **ותמהו רבים מה מקור הלכה זו,** וכדברי הראב"ד בהשגותיו "זה אין לו שורש". מה פתאום ישבו בבית הנפטר כל ימי השבעה בקביעות אנשים שלא חייבים להתאבל?! אמנם בגמ' בשבת נכתב שבאים עשרה לבית המת, אבל לא כתוב שיהיו מתנחמים. **אלא יש לומר** שדין זה מקורו מהגמרא בברכות: 'כשמת טבי עבדו, קיבל עליו רשב"ג תנחומין'. וצ"ע, הרי בהמשך בגמרא נאמר שעבדים אין בהם אבלות, משמע שצריך לחדש שאין דיני אבלות בעבדים. ותמוה הלא אין להם קרובים ומי ינהגו אבלות? **אלא כאן כתוב שורש דינו של הרמב"ם,** עבד אין לו קרובים, ממילא אין לו אבלים, אם כך צריך להושיב בביתו אנשים לניחום. לכך באה הגמרא להשמיע לנו שאין בכלל תנחומי אבלים בעבדים. (משנת יעב"ץ י"ד ל"ז, ספר הזכרון לגאון רבי יעקב בצלאל ז'ולטי)

הרדב"ז תמה על הרמב"ם, וכתב שביקור חולים עדיף, שהרי המבקר גורם לחולה שיחיה על ידי תפילתו. (אבל י"ד ז') **הגאון רבי משה פיינשטיין תירץ** שאם מדובר בביקור נפש, ודאי הרמב"ם יודה שביקור חולים עדיף, אלא שדיבר בסתם. **ועוד תירץ,** אין עדיפות לביקור חולים כיון שיכול להתפלל על החולה בביתו, ואילו ניחום אבלים יכול לקיים רק בבית האבל. (שו"ת 'אגרות משה' ד' מ' י"א ועיין 'עמק שאלה' ג' ו' שתירץ כדבריו)

נביא בקצרה בזה את שהבאנו בעלון 240 פ' אמור, ביהודי שהתחתן עם גויה. לימים חזר בתשובה ונפדו. בנו התגייר, למד בישיבה מפורסמת והיה לת"ח מופלג. הבן שמר קשר עם אמו, והיא היתה באה לבקרם בארץ. הוא שמר בסוד את עובדת היותו גר. בסוף חייה נתגיירה. כשנפטרה לא ידע מה לעשות: אם לא ישב 'שבעה', הילדים ישאלו, אנשים ידברו ויגלו שהוא גר... **הגאון רבי יוסף שלום אלישיב פסק שישב שבעה,** וייסד פסקו על הרמב"ם הנ"ל שמת שאין לו אבלים באים ויושבים במקומו. ("נר" מהרה"ג ר"א")

בעת שמשפחת הגאונים רבי צבי ורבי יואל פרידמן ישבו שבעה על אביהם, בא מרן הרב שך לנחם אותם. נוצרה המולה והבית התמלא באנשים. באותו זמן באו לנחם בני משפחה שאינם דתיים. אחד מהם בא עם תיק ובו סכום כסף גדול, והניחו בסמוך אליו. כשון ההמולה, לאחר שכולם יצאו חיפש את התיק ואיננו, התיק נעלם. וכמוכן נהיה מזה חילול ה' גדול. **בצדקוטה, האמא שילמה לו את כל הכסף,** כיון שלא רצתה שירגיש חלילה שנאה נגד החרדים, שלא יצא מזה חילול ה'. עבר זמן, הגיע הנאום המפורסם של הרב שך "נאום השפנים והחזירים" בו קרא בכאב 'במה אתם יהודים!...' **לאחר מספר ימים התקשר אל האלמנה יהודי - 'שלום,** לפני כמה שנים הייתי מנקה בבנינים באיזור שלכם, יום אחד ראיתי התגודדות מסביב לבית שלך, ראיתי שהרב שך הגיע, נמשכתי גם אני אחר כולם ועליתי, הבחנתי בתיק מונח על הרצפה, הצצתי וראיתי שיש בו כסף רב, כשראיתי שבשל המהומה אף אחד לא שם לב, נטלתי וחיש מהר יצאתי. **עתה,** כששמעתי את נאומו של הגאון הרב שך נדלק בי ניצוץ, נזכרתי בו ובגניבה של התיק, והחלטתי שאני מחזיר את הכסף'. **אותו יהודי זכר את הסכום במזוייק ושלח צ'ק על אותו הסכום!** ("נר" לשולחן שבת" יש"כ להרה"ג נמ"א)

אין כניסה לחתנים וכלות!

יש נהגו להקפיד שהחתן והכלה לא יבקרו בבתי אבלים ובבית הקברות במשך השנה הראשונה לנישואיהם. ("יהדות מרוקו" אבלות)

מעשה שארע בימים אלה, בחתן חשוב שהיה בתוך השנה על אביו, בתוך ה"שבע ברכות" שלו אמר קדיש יתום אך לא ניגש להתפלל

לפני העמוד. סיפר החתן שהגאון רבי חיים קניבסקי הורה לו שבימי ה"שבע ברכות" לא יגש לפני העמוד.

בתפילת מנחה של יום החופה ניגש על פי הוראת רבי חיים ל"אשרי" ו"קדיש" ואת ההמשך נתן לאחר להתפלל. 'הציבור לא צריך להתעכב ולהמתין עד שיסיים את תפילתו, עד שיסיים את הוידוי'. ("נר" לשולחן שבת" יש"כ להרה"ג מ"ב, בעז"ה המשך יבוא בענין זה)

מעשה נורא באיש יודע ציד

מעשה בשני חברים - רבי יהודה אזולאי ורבי מרדכי עלון, והיו שניהם שפה אחת ודברים אחדים, אחים ורעים בלב ובנפש. **נשא רבי יהודה אישה** והתנה עמה על מנת שתעלה עמו לארץ הקודש. והנה חלה רבי יהודה חולי גדול, ובראותו כי בא קיצו היה מתאונן על שלא עלתה כוונתו. ואמר לאשתו פעם אחר פעם: 'אשתי היקרה עשי לי נחת רוח, כשאמות אל תנשאי לאיש אחר אלא לרבי מרדכי, שהוא כאחי כפי שאת יודעת היטב. והיה אם יהיה לי זרע של קיימא ממה שאת מעוברת יהיה הוא אפטרופוס עליו עד שיגדל, ואם חלילה לא יהיה בר קיימא יהיה רכושי לרבי מרדכי, ותעלו שניכם לארץ הקודש, כך אזכה!...' **כל זה היה אומר לה** בימי חוליו ומדבר על לבה שיהיה חברו במקומו לכל דבר, והיתה בוכה מדבריו אלו ונשבר לבה מדברי בעל נעוריה.

כאשר ארכו ימי חוליו החליט ללכת לעיר מזא"ב, בה היו מעיינות טובים ואוירה מבריא. ובעת שיצא לדרך ליווהו עשרה אנשים וחברו רבי מרדכי, חזר ואמר בפניהם את דבריו הנ"ל והוסיף 'אתם עדי'. רבי מרדכי אמר לו בהתרגשות: 'בממונך אקנה מצוות וחפצי שמים, כדי לזכות את נפשך בעולם הבא'. אמר לו רבי יהודה: 'עשה בהם מה שתרצה, כטוב בעיניך'.

ומת רבי יהודה בעיר ההיא. לאחר זמן ילדה אשתו בן, ונתקיים כעשרה חודשים ומת. והאישה קפצה ונישאה לאיש אחר. בשוב רבי מרדכי לעירו ורצה לזכות בנכסי המת, קמו עליו עוררין. **נשאל רבי שלמה דוראן:** האם הנכסים שייכים לרבי מרדכי, או שהינם שייכים ליורשי הבן המת, שהרי יצא מחזקת נפל?

והשיב: בצוואה העיקר אצלנו היא כוונת המת ואומדן דעתו ולא לשון השטר!!! וכאן ברור לנו שכוונת המת שרבי מרדכי ישא את אשתו ויהיה במקומו לכל דבר, ובזה תמצא נפשו נחת רוח. **ודבריו שאם יהיה לו 'זרע של קיימא'** אין הכוונה לדברי חז"ל שיצא מכלל 'נפל', אלא בן שיכול לצאת ולבוא בין אנשים, שאינו זקוק כבר לאפטרופוס. [קצרנו בתשובתו בחלק זה עיי"ש].

אמנם תמה אני מהאישה, זרה בדעתה ונכריה במעשיה, אשר לא זכרה עשות חסד כתחנוני בעלה אליה, ומי הוא זה אשר לבו קשה כלב האבן אשר לא ישמע לדברי המת ההוא נשמתו עדן. **אולם ידעתי נאמנה** כי הכל היה מפאת האיש ההוא אשר נשאה. כי הוא איש יודע ציד וגדול כוחו בפיתוי בני אדם ולרמותם. וכפי מה ששמעתי הוא הרבה עליה דברים על ידי שלוחיו, הפציר ושכנע, עד אשר הסכימה להנשא לו.

והאישה הזו אולי כוונתה היתה לשם שמים, או מאיזו סיבה נכונה היודע מחשבות יחוננה, כי נגלים לפניו מצפוני הלבבות. **אולם האיש ההוא** הגם כי ידעתי שהוא צורבא מרבנן וגדול כוחו בתורה, כפי מה שראיתי בבית המדרש, כי גדול היה מכל בני החבורה, עם כל זה אמר החכם 'האמת אהובה מהכל' ועל מעשהו אני תמה, משתומם וחושש שמא לא יעלה הזיווג כהוגן. ואם הדבר היה מתוק עליו מראשיתו, שנתן דעתו על ריבוי הנכסים ויופי האישה, חס וחלילה שמא מרה תהיה באחריתו... **אלא אם ה'** יתברך יודע תעלומות שאולי הוא באמת כן כפי מה שהוא, תלמיד חכם וצורבא מרבנן, שאולי כוונתו היתה טובה ורצויה ומה שחשבנו עליו לא היה ולא נהיה...

ומסיים רבי שלמה דוראן תשובתו: [והדברים נוראים, מטלטלים!]

'לאחר ששלחתי את תשובתי נתעכבה השיירה ולא הגיע מכתבי עד שבאה האלה אל האישה והוא ומת בחולי תוך יומיים, תהא מיתתו כפרתו.

האשה חזרה ונישאה לרבי מרדכי, ונתקיימה כוונת המת וזכה בנכסים, וקנה ברובם ספרים חדשים וישנים, והוא עומד לעלות עמה לארץ הקודש, ה' ימלא מאוויהם'. (שו"ת התשב"ץ טור א' ל"ג)